

Zwemtocht langs kunst onder de rook van Amsterdam

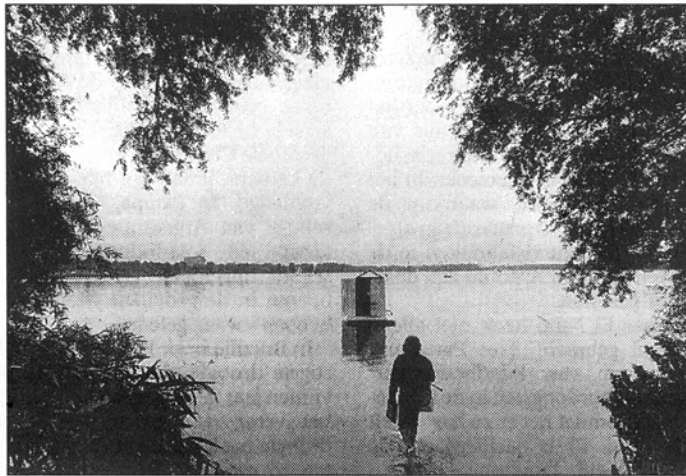
Van onze medewerkster
Anne van Driel

AMSTERDAM

Het ANWB-bordje legt uit: mijlener van hier, op het Griekse eiland Atropos bevond zich ooit een duikschool – 'zo oud als het eiland zelf'. Door de duikers kon je je laten meevoeren naar een bankje dat even buiten de kust in het water dobberde. Daaronder bevond zich volgens de overlevering de schijndoodzone: een scheidingsgebied tussen leven en dood, waar tijd geen rol speelt, je lichaam zijn zwaarte verliest en je geest zich zuivert van elke gedachte.

Die duikschool is inmiddels gesloten. Maar vlakbij het ANWB-bordje aan de oever van het Amsterdamse Nieuwe Meer – een idyllische waterplas vlakbij Schiphol, ingeklemd tussen snelwegen en het Amsterdamse Bos – voltrekt zich een vergelijkbaar mysterie. Hier wordt het water opgestuwd in de vorm van een kleine zitbank, tot hoog boven de waterspiegel bevolkt met visjes en van onder beschenen door geheimzinnig lonkend licht. Een in het meer verzonken plaatsnaambord markeert de plek: schijndoodzone.

Het is te wonderlijk om waar te zijn, dit natuurfenomeen met toeristische bewegwijzering. En natuurlijk zijn de borden niet ge-

New Age wandeling in het Nieuwe Meer FOTO GUUS DUBBELMAN – DE VOLKSKRANT

plaatst door de wielrijdersbond, maar door kunstenaar Odile Lemstra. Natuurlijk wordt het water van haar *Atropa* niet gestuurd door ongekende krachten, maar in toom gehouden door nauwelijks zichtbare glazen platen. Toch wekt het mythische bankje nauwelijks bevreesdheid in dit grensgebied tussen natuur en cultuur, rust en rumoer, waar de tijd een ander tempo lijkt te kennen.

Atropa is deel van de drijvende tentoonstelling Archipel: tien kunsteilanden van twaalf kunstenaars die werken in het kunstenaarscomplex Nieuw & Meer

– een afgelegen terrein met ruim honderd ateliers en werkplaatsen op het schiereiland grenzend aan het Nieuwe Meer. Met Archipel viert het complex haar tweede lustrum.

Tien jaar geleden krom een deel van de huidige huurders over het hek naar het 'streng verboden terrein' van Defensie en kraakte de leegstaande, maar keurig onderhouden opslagloodsen voor munitie. 'Uit noodzaak', stelt Holger Nickisch, initiator van de tentoonstelling. 'En met goedkeuring van de autoriteiten', volgens zakelijk leider Dirk Jan Blikkendaal.

'Want de gemeente was verplicht nieuw onderdak voor hen te vinden, nadat het ateliercomplex aan de Amsterdamse Conradstraat werd ontruimd.'

Met idealisme, maar vooral realisme, werden de onderhandelingen begonnen. Met gemeente, banken én met krakers onderling. Om eigenaar van het terrein te worden en bij de bank een lening van tweeënehalf miljoen voor verbouwing los te weken, was een strakke organisatie- en overlegstructuur onontbeerlijk: een stichting werd opgericht, een huurdersvereniging in het leven geroepen en tal van commissies werden ingesteld. 'Té georganiseerd voor sommigen', zegt Blikkendaal. 'De *hard-core* krakers hebben zich teruggetrokken – in caravans, aan de rand van het terrein.'

De overige beeldend kunstenaars, architecten, vormgevers, meubelmakers en levenskunstenaars vestigden zich in de opgeknapte loodsen langs de Oude Haagseweg, waar nu, onder de weelderig met begonia's en margrietten behangen brandtrappen, de bedrijvigheid van een oude volksbuurt heerst. Aanplakbiljetten worden geaust, borden getimmerd, en de handen ineen geslagen om de laatste kunsteilanden gereed te maken, voordat ze per trekboot naar het Nieuwe Meer worden verslept.

'Het lijkt een hechte gemeenschap', zegt Nickisch, 'maar buiten manifestaties als deze is de samenwerking beperkt. Het is vergelijkbaar met de kunsteilanden: op afstand vormen ze een homogene groep, van dichtbij blijkt hun individualiteit.' En dus zijn de op het water drijvende kunstwerken, hoewel allemaal zichtbaar vanaf de oever, verreweg het mooist wanneer je ernaar toe zwemt of vaart en – waar mogelijk – de eilanden betreedt.

Nieuw & Meer viert tweede lustrum

Zoals Rini Hurkmans *Floating Asylum*, een stalen staketsel dat de contouren van het interieur van een kloostercel volgt, en waar je – gewiegd door het water – je gedachten kunt laten dobberen. En de *New Age Wandeling* van Robert Smit en Marcella van Zanten die je daadwerkelijk in staat stelt als Jezus over water te lopen. Of Stefan Strauß' prachtig vormgegeven *Shower*, die meer water straalt naarmate de zon feller brandt.

De lokatie, zeggen de meeste kunstenaars, is het aantrekkelijke van het ateliercomplex. Niet on-

danks, maar juist vanwege de afstand tot Amsterdam. 'De weg ernaar toe is een voorbereiding op je werk', verklaart Nickisch. 'Met de drukte van de stad laat je ook de dagelijkse beslommeringen achter. Toch zit je hier niet volkomen geïsoleerd. Het Nieuwe Meer is een scharnierpunt in de tijd: met aan de ene einder de Amsterdamse hoogbouw en de laag overscherende vliegtuigen op weg naar de andere kant.'

Die 'buitenwereld', vreest hij, zal zich met de uitbreiding van Schiphol steeds meer opdringen. En bij de gemeente liggen al plannen om het natuurgebied tot officieel recreatiegebied om te vormen – met gestructureerde wandelboulevards en golfvelden. Op de overbodigheid daarvan reageerden Beata Franso en Bastienne Kramer met hun kunsteiland *Bad* – hoogtepunt van de tentoonstelling: een klein zwembad dat je al zwemmend kunt bereiken, een keurig afgebakend stukje Nieuwe Meer.

De kunsteilanden van **Archipel** liggen t/m 6 september in het Nieuwe Meer. T/m 4 september: performances, toneel, openluchtbioscoop en de Art Supper Club. 4 en 5 september: openstelling van de ateliers in de vorm van film-, performance-, eet-, drink- en muziek-bars. Alles op en rond ateliercomplex Nieuw & Meer, Oude Haagseweg, Amsterdam.